

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра _____ Психології _____

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАКТИКУМ З ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань _____ 05 Соціальні та поведінкові науки _____
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність _____ 053 Психологія _____
(шифр і назва)

освітня-програма Практична психологія першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти

УХВАЛЕНО

Рішенням кафедри психології
Протокол № 1 від 27 серпня 2020 року

Суми – 2020

Загальна інформація про дисципліну

Назва дисципліни	Практикум з загальної психології
Викладач	Вертель Антон Вікторович – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри психології
Профайл викладача (-ів)	https://psy.sspu.edu.ua/index.php/kafedra/sklad-kafedri/40-vertel https://ipp.sspu.edu.ua/index.php/instytut/pro-instytut/kerivniy-sklad/45-vertel
Контактний тел.	+380508278312
E-mail:	antonvertel@ukr.net
Сторінка курсу в Moodle	https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=3595
Консультації	Очна. Кафедра психології. Понеділок 11.00-12.20 Долучитися до конференції Zoom: https://us02web.zoom.us/j/7769338741

Анотація до дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є опис конкретної людини в термінах загальної генералізованої психологічної моделі особистості отриманої в ході цілеспрямованої оцінки індивідуальних особливостей психологічної регуляції діяльності і поведінки обстежуваного.

В процесі вивчення цієї дисципліни передбачається опанування студентами знань, що стосуються суті, мети, завдань, основних методів сучасного психологічного дослідження особистості та форм і прийомів його професійної організації.

Тематика лабораторних занять дозволяє поглибити теоретичні знання та набути навички застосування їх на практиці.

Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Практикум з загальної психології», є вивчення навчальних дисциплін як «Загальна психологія», «Порівняльна психологія», «Психофізіологія».

Мета і завдання дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є засвоєння знань та набуття навичок з організації планування, проведення, якісної і кількісної обробки даних, конкретного психологічного дослідження, набуття вміння правильно підбирати і використовувати методики, спрямованих на вивчення психічних процесів та індивідуально-типологічних особливостей особистості.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Практикум з загальної психології» є:

- 1) формування у студентів вміння та навичок проведення психологічного дослідження особистості, аналізу їх результатів;
- 2) засвоєння мінімуму психологічного інструментарію, відпрацювання навичок його використання в практиці діяльності практичного психолога;

3) сформувати у студентів навички та вміння аналізувати результати емпіричного дослідження та формулювати на їх основі висновки.

Освітньою програмою визначені наступні **програми компетентності:**

Вирішення цих завдань забезпечить формування у студентів комплексу компетенцій. У відповідності до освітньо-професійної програми це:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодіти сучасними знаннями.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Формат дисципліни

Обсяг дисципліни

Вид занять	Загальна кількість годин
лекції	-
лабораторні заняття	94
консультації	4
самостійна робота	112

Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс навчання	Семестр	Кількість кредитів/годин	Кількість змістовних модулів	Форма контролю	Нормативна/вибіркова
2020	1	1–2	7/210	10	залік	обов'язкова

Результати навчання

Програмні результати, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна:

- ПР1.** Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
- ПР4.** Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
- ПР5.** Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.
- ПР7.** Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.
- ПР10.** Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культ оральних особливостей співрозмовника.
- ПР13.** Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
- ПР14.** Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

Після успішного вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:

- РН1.** Знати специфіку організації емпіричного дослідження у психології, основні та допоміжні методи психологічного дослідження;
- РН2.** Володіти конкретними методами та методиками емпіричного вивчення основних сфер психіки людини;
- РН3.** Організувати та проводити емпіричне дослідження з психології;
- РН4.** Обирати адекватні методи та конкретні методики емпіричного дослідження для вивчення окремих психічних явищ;
- РН5.** Уміти застосовувати діагностичний інструментарій дослідження індивідуально-типологічних особливостей особистості.
- РН6.** Презентувати методику емпіричного дослідження у психології;
- РН7.** Здійснювати якісну та кількісну обробку емпіричних даних;
- РН8.** Представляти та аналізувати дані, формулювати на їх основі висновки.

Тематичний план вивчення дисципліни.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових розділів:

Розділ 1. Особливості психологічного дослідження. Методи психологічного дослідження.

Тема 1. Психологічне дослідження. Експеримент. Особливості складання психологічного діагнозу. Визначити поняття про психологічне дослідження, його роль у системі наук. Значення психологічного

дослідження у професійній діяльності психолога. Експеримент як основний метод психологічного дослідження. Основні етапи експериментального дослідження. Причини викривлення експериментальних даних. Складання таблиці видів експериментального дослідження.

Тема 2. Спостереження як метод психологічного дослідження. Спостереження як основний метод психологічного дослідження. Види спостереження. Організація та основні етапи спостереження. Складання таблиці видів спостереження. Складання максимально повної програми стандартизованого спостереження за власною гіпотезою.

Тема 3. Опитування як метод психологічного дослідження. Контент-аналіз як різновид метода вивчення продуктів діяльності. Опитування як додатковий метод психологічного дослідження: його характеристика. Організація та основні етапи проведення опитування. Зміст основних процедур контент-аналізу. Дослідження особистості за допомогою біографічного методу.

Розділ 2. Методи вивчення основних характеристик процесу сприйняття

Тема 1. Вивчення обсягу та порогів сприйняття. Визначення обсягу та порогів процесу сприйняття під час сприймання інформації різної за ступенем усвідомленості.

Тема 2. Дослідження пізнавального контролю під час процесу сприйняття. Визначенні ролі пізнавального контролю під час процесу зорового сприйняття. Визначення показнику інтерференції та його вплив на процес зорового сприйняття.

Тема 3. Визначення особливостей тактильного сприйняття під активного та пасивного дотику. Визначення порогів розрізнення активного та пасивного дотику під час процесу тактильного сприйняття.

Розділ 3. Головні методи дослідження уваги.

Тема 1. Вимірювання стійкості, концентрації, переключення та розподілу уваги за допомогою коректурної проби. Визначення стійкості, концентрації, переключення та розподілу уваги за допомогою коректурної проби Бурдона-Анфімова. Дослідження характеристик вибірковості уваги методом коректурної проби. Дослідження концентрації уваги за допомогою проби Пьерона-Рузера.

Тема 2. Дослідження переключення уваги. Визначення переключення уваги за допомогою таблиць Шульте в модифікації Марищука, Сисоєва.

Розділ 4. Методи вивчення провідних характеристик процесу запам'ятовування.

Тема 1. Дослідження продуктивності мимовільного та опосередкованого запам'ятовування. Визначення умов продуктивності мимовільного запам'ятовування, особливостей впливу виконуваної діяльності на процес мимовільного запам'ятовування. Визначення особливостей опосередкованого та неопосередкованого запам'ятовування, особливостей впливу зв'язків між стимульними словами/предметами на продуктивність запам'ятовування.

Тема 2. Дослідження індивідуальних особливостей різновидів пам'яті. Вивчення домінуючого типу пам'яті за методикою В. М. Блейхер та І. В. Крук. Визначення смислової пам'яті за допомогою психодіагностичної методики «Відтворення оповідання».

Тема 3. Дослідження особливостей динаміки процесу заучування. Визначити та порівняти обсяг короткочасної пам'яті, отриманого при використанні різних методів дослідження. Дослідити динаміку процесу заучування, крива заучування.

Розділ 5. Особливості дослідження мовленнєвого процесу.

Тема 1. Визначення особливостей мовлення шляхом встановлення асоціативних залежностей між стимулами і реакціями. Визначити граматичного складу мовлення за допомогою прямого (вільного) асоціативного тесту. Визначення граматичного складу мови за допомогою спрямованого асоціативного тесту.

Тема 2. Визначення індивідуальних особливостей мовленнєвого процесу респондента. Оцінка властивостей вміння говорити з допомогою методу семантичного диференціала (СД). Аудіювання мовлення. Побудова індивідуального профілю аудитор (слухача).

Розділ 6. Методи вивчення мисленнєвої сфери особистості.

Тема 1. Визначення лабільності – ригідності розумових процесів. Виявлення індивідуальні особливості розумової діяльності за допомогою методики «Словесний лабіринт». Виявлення особливостей прояву когнітивної ригідності при вирішенні арифметичних завдань.

Тема 2. Вивчення особливостей понятійного мислення. Поняття концептуальних здібностей. Емпіричні критерії концептуальних здібностей. Виявити особливості понятійного мислення за допомогою методики «Узагальнення трьох слів». Дослідження особливостей мисленнєвої сфери за допомогою методики Дж. Равена.

Розділ 7. Методи вивчення уяви.

Тема 1. Дослідження індивідуальних особливостей уяви. Визначення рівня складності уяви, ступеня фіксованості уявлень, гнучкості або ригідності уяви, ступеня її стереотипності чи оригінальності. Оцінка особливостей творчої уяви. Дослідити індивідуальні особливості уяви за допомогою методики «Вигадай розповідь».

Розділ 8. Особливості дослідження емоційно-вольових якостей особистості.

Тема 1. Методики вивчення емоційної сфери особистості. Методики вивчення емоційної сфери особистості. Оцінити депресивні стани за методикою В.А.Жмурова. Провести самооцінку емоційного стану за диференціальними шкалами емоцій К. Ізарда. Дослідити ситуативну та особистісну тривожність за шкалою Ч. Д. Спілберга – Ю. Л. Ханіна. Визначити рівень сугестивності. Експресивні ознаки деяких психічних процесів.

Тема 2. Дослідження експресивних проявів емоцій.

Навчитися визначати експресивні прояви емоцій за виразом обличчя. Познакомитися із диференціальними шкалами емоцій за К. Ізардом. Описати та визначити експресивні ознаки деяких психічних процесів.

Розділ 9. Специфіка вивчення потребово-мотиваційної мотиваційної сфери особистості.

Тема 1. Методики вивчення спрямованості особистості. Методики вивчення спрямованості особистості. Експериментально визначити рівень емпатійних здібностей. Дослідження самооцінки особистості. Види самооцінки, причини порушення самооцінки.

Тема 2. Особливості дослідження потреб та мотивації особистості. Вміти схематично представляти ієрархію потреб за А. Маслоу. Експериментально визначити рівень домагань особистості за методикою В. К. Горбачевського. Навитися оцінювати рівень домагань за допомогою моторної проби Шварландера. Дослідження локусу контролю (тест-опитувальник Є. Ф. Бажина).

Розділ 10. Методи вивчення індивідуально-типологічних властивостей особистості.

Тема 1. Особливості дослідження здібностей. За методикою Торенса навчитися діагностувати креативність. Експериментально виявити комунікативні та організаторські схильності. Визначити структуру інтелекту за методикою Р. Амтхауера. Описати структуру здібностей.

Тема 2. Методики вивчення темпераменту. Дати визначення темперамент і ВНД. Співвідношення темпераменту та характеру Експериментально виявити властивості темпераменту на основі тесту-опитувальнику В. М. Русалова. Визначити рівень екстраверсії-інтроверсії та нейротизму за допомогою опитувальника Г. Айзенка.

Тема 3. Методики дослідження особливостей характеру. Характер та акцентуації характеру. Класифікації та прояви основних акцентуацій характеру. Експериментально дослідити індивідуальні риси характеру за допомогою 16-факторного опитувальника Кетелла. Навчитись визначати акцентуації характеру за адаптованим опитувальником К. Леонгарда – Г. Шмішека.

Політика дисципліни

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення Кодексу академічної доброчесності [Кодекс академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка]. Окреслимо його основні складові.

Складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб.

Надавати для оцінювання лише результати власної роботи.

Не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/ покращити результати інших студентів.

Не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Академічна доброчесність

У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти робота оцінюється на мінімальний бал.

Система оцінювання та вимоги

Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	Студент виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання Студент вільно висловлює думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях
B	Студент виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем
C	Студент вільно (самостійно) володіє вивченим обсягом матеріалу і застосовує його на практиці; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу
D	Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача
E	Студент може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки
FX	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного відтворення окремих фактів, здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень
F	Студент не володіє навчальним матеріалом

Розподіл балів

I семестр

										Разом	загальна сума	
P 1		P 2		P 3			P 4		P 5			
T1	T2	T1	T2	T1	T2	T3	T1	T2	T1	T2	60	100
4	6	5	5	6	4	6	8	8	4	4		
Контроль самостійної роботи												
4	4	4	3	4	4	4	4	3	3	3	40	

II семестр

										Разом	загальна сума	
P 6		P 7		P 8			P 9		P 10			
T1	T2	T1	T2	T1	T2	T3	T1	T2	T1	T2	60	100
5	5	4	6	6	4	6	6	6	6	6		
Контроль самостійної роботи												
4	4	4	3	4	4	4	4	3	3	3	40	

Відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка», при оцінюванні результатів навчання з дисципліни «Психодіагностика» можливо перезарахування балів (максимально 20 балів) за позанавчальну фахову активність студентів (сертифікована участь в конференціях, тренінгах, написання статей тощо).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
		90 – 100
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	
60 – 63	E	задовільно
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Волошина В.В., Долинська Л.В, Ставицька С.О., Темрук О.В. Загальна психологія: Практикум: Навчальний посібник. Київ: Каравела, 2005. 280 с.
2. Гічан І. С., Гічан О. І. Експериментальна психологія: практикум. Київ, 2004. 180 с.
3. Лемак М.В., Петрище Ю.В. Психологу для роботи: діагностичні методики. Методичне видання. Ужгород: Видавництво А. Гаркуші. 2012. 612 с.
4. Матвієнко Л. І. Практикум із загальної психології: навчальний посібник. К. : ІПК ДСЗУ, 2008. 120 с.
5. Пашукова Т. І., Допіра А.І., Дьяконов Г.В. Практикум із загальної психології / за ред. Т. І. Пашукової. 2-ге вид., стер. Київ: Т-во «Знання», 2006. 203 с.
6. Практикум із загальної психології: робочий зошит: Методичні рекомендації до лабораторних занять з курсу «Практикум із загальної психології» / уклад. Портницька Н.Ф., Гречуха І.А., Литвинчук А.І. та ін. / за ред. Портницької Н.Ф. Житомир: ЖДУ ім. І.Франка, 2016. 270 с.
7. Психодіагностика: практикум / уклад.: Н.О. Данильченко, А.В. Вертель. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2015. 140 с.
8. Психодіагностика. Психологічний практикум: навчальний посібник / Балицька О.П., Балицький І.О., Сірко Р.І., Слободяник В.І. Львів: Сполом, 2015. 464 с.
9. Скрипченко О., Долинська Л. Загальна психологія. Практикум. Київ: «А.П.Н.», 2006. 463 с.
10. Турніна О.Л. Практикум з психології: Навчальний посібник. Київ: МАУП, 2007. 328 с.

Додаткові:

1. Ващук О.П. Психофізіологічна діагностика особистості: Навчально-методичний посібник. Київ: Гельветика, 2017. 108 с.
2. Волошок О.В., Кліманська М.Б., Штепа О.С. Практикум із психології: навчально-методичний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 96 с.
3. Гріньова О.М., Терещенко Л.А. Дитяча психодіагностика: навчально-методичний посібник. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2015. 227 с.
4. Неурова А.Б., Капінус О.С., Грицевич Т.Л. Діагностика індивідуально-психологічних властивостей особистості: Навчально-методичний посібник. Львів: НАСВ, 2016. 181 с.
5. Павелків Р.В., Цигипало О.П. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 226 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. URL: www.dnpb.gov.ua/
3. Бібліотека українських підручників. URL: <http://pidruchniki.ws/>
4. Бібліотека Гумер. URL: <http://www.gumer.info/>
5. Наукова бібліотека Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка. URL: <http://library.sspu.edu.ua/>
5. Репозитарій Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (eSSPUIR). URL: <https://repository.sspu.sumy.ua/>